

Sygn. akt V Pa 53/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Jacek Wilga (spr.)

Sędziowie SSO Krzysztof Głowczyński, SSO Andrzej Marek

Protokolant star. sekr. sądowy Ewa Sawiak

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2016 r. **w Legnicy**

na rozprawie

sprawy z powództwa B. T.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w K.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Lubinie IV Wydziału Pracy

z dnia 11 stycznia 2016 r.

sygn. akt IV P 294/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach III i IV w ten sposób, iż zasądza od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego,

II. apelację w pozostałym zakresie oddala,

III. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 330 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO Andrzej Marek SSO Jacek Wilga SSO Krzysztof Głowczyński

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 stycznia 2016 r. Sąd Rejonowy w Lubinie zasądził na rzecz powódki B. T. od strony pozwanej (...) S.A. w K. kwotę 5.000 zł brutto tytułem zadośćuczynienia (pkt I), dalej idące powództwo oddalił (pkt II), zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 450 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, nie obciążając jej kosztami zastępstwa procesowego od oddalonego powództwa (pkt III i IV) oraz nakazał stronie pozwanej uiścić na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1.047,87 zł tytułem wydatków sądowych (pkt V).

W wyniku analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zeznań świadków, Sąd I instancji stwierdził, iż na uznanie

nie zasługiwało zgłoszone przez powódkę żądanie ustalenia, że w stosunku do niej był stosowany mobbing oraz żądanie zadośćuczynienia z tego tytułu. Głównym powodem nieuwzględnienia ww. żądań było niestwierdzenie przez Sąd istnienia uporczywości i długotrwałości nękania lub zastraszania pracownika jako koniecznej przesłanki mobbingu. Niepożądane zachowania przełożonej w stosunku do powódki miały bowiem miejsce w okresie od lipca do września 2014 r. Nie mniej jednak Sąd Rejonowy -oceniając zachowania bezpośredniej przełożonej w stosunku do powódki- uznał, że w sprawie naruszone zostały dobra osobiste powódki w postaci godności i dobrego imienia powódki jako pracownika. O naruszeniu powyższym świadczyły takie zachowania przełożonej powódki, jak: zwrócenie powódce uwagi ubarwione wyzwiskiem i podniesionym tonem w obecności klientów sklepu czy też krytykowanie jej w obecności innych pracowników, co prowadziło

do ośmieszenia powódki, a w konsekwencji do powstania u powódki 10% uszczerbku na zdrowiu psychicznym. Powyższe ustalenie skutkowało zasądzeniem na rzecz B. T. kwoty 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia w oparciu o przepisy art. 448 k.c. i art. 23 k.c. Uzasadniając orzeczenie o kosztach postępowania Sąd Rejonowy wskazał, iż do kosztów zastępstwa procesowego zasądzonych od strony pozwanej na rzecz powódki zastosował art. 100 k.p.c. i jednocześnie na mocy art. 102 k.p.c. nie obciążył powódki kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony przeciwnej

od oddalonej części powództwa, z uwagi na powstały u powódki uszczerbek na zdrowiu psychicznym wynikający z zatrudnienia i wynikającą z tego konieczność leczenia.

Wyrok powyższy w zakresie pkt I, III, IV i V zaskarżyła apelacją strona pozwana, zarzucając:

1. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych

dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a) art. 286 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nieprzeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej, ewentualnie dowodu z opinii innego biegłego, w sytuacji w której biegły w swej opinii nie odpowiedział na część zadanej tezy, a wydana opinia jest niekompletna

w zakresie momentu pojawienia się uszczerbku na zdrowiu oraz związku przyczynowo - skutkowego niezbędnego dla ustalenia odpowiedzialności pozwanej,

b) art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku

i ograniczenie tego obowiązku do przytoczenia art. 23 k.c. i art. 448 k.c. w sytuacji gdy pracodawca ma ponosić odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną innej osobie przez podwładnego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności,

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie oceny dowodów

- w sposób nieszlachetny, gdyż z pominięciem dowodu z zeznań świadka P. Ł. oraz G. Ł., którzy złożyli zeznania na istotne okoliczności, jakimi są wprowadzenie polityki antymobbingowej u pracodawcy, nie poinformowania pracodawcy przez powódkę o zastrzeżeniach do zachowania bezpośredniej przełożonej, wskazanie na istnienie mobbingu w miejscu pracy dopiero po dokonaniu przez pracodawcę wypowiedzeniu umowy o pracę, zorganizowania spotkań z załogą marketu celem wyjaśnienia zaistniałej sytuacji, w trakcie których pracownicy nie potwierdzili stosowania mobbingu wobec powódki, zeznań G. Ł. i A. K. na okoliczność nieprawidłowości w pracy powódki potwierdzone wynikiem kontroli w przedmiocie przekroczenia terminu spożycia określonych produktów, braku zgody powódki na przesunięcie ze stanowiska mięsnego na stanowisko kasowe,

- w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania z uwagi na nierozważenie wpływu dokonanego przez pozwanego wypowiedzenia umowy o pracę z powódką na jej psychikę, nie skorzystania przez powódkę z procedury antymobbingowej

oraz niezgłaszania pracodawcy zastrzeżeń do zachowania przełożonej,
a uczynienie tego przez powódkę dopiero po otrzymaniu wypowiedzenia łączącej strony umowy;

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, polegające na:

a) niewłaściwym zastosowaniu przepisów art. 23 k.c. i art. 448 k.c.

z pominięciem art. 416 k.c., przez przyznanie powódce zadośćuczynienia w sytuacji, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstawy do przyjęcia, iż doszło do naruszenia konkretnego dobra osobistego oraz bezprawnego i zawinionego działania pozwanej odpowiadającej za szkodę wyrządzoną innej osobie przez podwładnego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności,

b) art. 100 k.p.c. i art. 102 k.p.c. poprzez nieobciążenie powódki kosztami zastępstwa procesowego od oddalonej części powództwa

bez odniesienia się do sytuacji majątkowej powódki i nie wskazania,
że w sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek.

Stawiając powyższe zarzuty, strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w kwocie 5.000 zł, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Nadto, wniosła o zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej co do zasady nie była zasadna, za wyjątkiem argumentów dotyczących rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego.

W rozpoznawanej sprawie powódka domagała się roszczeń z tytułu mobbingu, będącego kwalifikowaną postacią naruszenia dóbr osobistych pracownika (art. 94³ k.p.). Według art. 94³ § 2 k.p. – mobbing oznacza działania lub zachowania dotyczące pracownika lub skierowane przeciwko pracownikowi, polegające na uporczywym i długotrwałym nękanii

lub zastraszaniu pracownika, wywołujące u niego zaniżoną ocenę przydatności zawodowej, powodujące lub mające na celu poniżenie

lub ośmieszenie pracownika, izolowanie go lub wyeliminowanie z zespołu współpracowników. Sąd Rejonowy – oceniając materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu – uznał, że w sprawie nie doszło do mobbingu

– nie zaistniały jego przesłanki w postaci zachowań /działań długotrwałych

i uporczywych. Skutkiem takiego uznania było nieuwzględnienie przez Sąd

I instancji roszczenia powódki o zadośćuczynienie w związku z mobbingiem. Rozstrzygnięcie to (pkt II wyroku) nie było w sprawie kwestionowane. Stąd

też zarzuty zawarte w pkt 2 apelacji, a odnoszące się do niewszechstronnej

i nielogicznej oceny dowodów dokonanej przez Sąd Rejonowy, i zmierzające de facto do zakwestionowania odpowiedzialności strony pozwanej z tytułu mobbingu, którą to odpowiedzialność Sąd Rejonowy wykluczył, zdaniem Sądu Okręgowego były bezprzedmiotowe i w związku z tym nie było potrzeby odnoszenia się do nich.

Skutecznie nie mógł być także podniesiony zarzut niewyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych sprawy poprzez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej, ewentualnie z opinii innego biegłego,

na okoliczności wskazane w pkt 1a apelacji. Sąd Rejonowy postanowieniem

z dnia 11 stycznia 2016 r. wydanym na rozprawie wnioski ten oddalił. Obecny na rozprawie pełnomocnik powódki nie wniósł zastrzeżeń w trybie

art. 162 k.p.c. A skoro tak, to -zgodnie z treścią tego przepisu- strona bezpowrotnie utraciła możliwość powołania się na to uchybienie Sądu.

Na uwzględnienie zasługiwał natomiast zarzut apelacji wyrażony w pkt 1b, a odnoszący się do podstawy prawnej wydanego orzeczenia. W ocenie Sądu Okręgowego, zarzut ten winien być rozpoznany łącznie z zarzutem naruszenia art. 23 k.c. i art. 448 k.c. z pominięciem 416 k.c. (pkt 3a apelacji) Jak słusznie zauważa skarżący, wskazana przez Sąd Rejonowy podstawa prawna rozstrzygnięcia o żądaniu powódki jest niepełna. Sąd I instancji, uwzględniając częściowo roszczenie powódki, powołał się jedynie na przepisy art. 448 k.c. i art. 23 k.c. Zdaniem tut. Sądu, z tak powołanej podstawy prawnej faktycznie nie wynika odpowiedzialność pracodawcy jako osoby zatrudniającej. Podzielenie jednak trafności tego zarzutu apelacji nie sprawia, że brak jest w niniejszej sprawie podstaw odpowiedzialności strony pozwanej za zachowania jej pracownika zatrudnionego na stanowisku kierowniczym w stosunku do innego pracownika (podwładnego).

Sąd Rejonowy – oceniając występowanie w rozpoznawanej sprawie przesłanek mobbingu i dochodząc do przekonania o ich braku – podjął jednocześnie próbę zakwalifikowania zgłoszonych przez powódkę roszczeń przy uwzględnieniu przepisów dotyczących ochrony dóbr osobistych.

Postępowanie takie było dopuszczalne i w pełni prawidłowe. Przekonują o tym orzeczenia Sądu Najwyższego, m.in. wyrok z dnia 9 marca 2011 r. w sprawie II PK 226/10 oraz wyrok z dnia 2 października 2009 r. w sprawie II PK 105/09.

Z treści art. 11¹ k.p. wynika wprost, iż pracodawca obowiązany jest szanować godność i inne dobra osobiste pracownika. W odniesieniu do powódki dobra te jednak, w szczególności godność, zostały naruszone. Przekonują o tym w sposób niebudzący wątpliwości dowody zgromadzone w postępowaniu I-instancyjnym. Materiał dowodowy sprawy wykazał, iż w środowisku pracy, w którym pracowała powódka, panowały nieprawidłowe stosunki pracownicze, niewłaściwe relacje interpersonalne, które wyrażały się przede wszystkim w niewłaściwym zachowaniu kierownika sklepu (bezpośredniej przełożonej powódki) w stosunku do powódki jako podwładnej. Zachowania te – ośmieszające wypowiedzi skierowane do powódki, dostrzeżone zostały nie tylko przez innych pracowników, ale i przez osoby trzecie (klienta sklepu) i zasadnie zostały przez Sąd I instancji zakwalifikowane jako zachowania naruszające godność osobistą powódki jako pracownika i w rezultacie skutkujące przyznaniem powódce ochrony prawnej. Za działania powyższe –w ocenie Sądu Okręgowego– odpowiedzialność ponosi strona pozwana i odpowiedzialności tej należy dopatrywać się nie -jak wskazywała strona pozwana- w treści art. 416 k.c., lecz w treści art. 430 k.c., przewidującego odpowiedzialność zwierzchnika za szkodę wyrządzoną innej osobie przez podwładnego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności (por. wyrok SA w Gdańsku z dnia 28 lutego 2014 r., III APa 2/14).

W ocenie tut. Sądu, powódka miała możliwość dochodzenia naprawienia szkody w drodze zadośćuczynienia przewidzianego w art. 448 k.c. od strony pozwanej, która w tej sytuacji odpowiada na zasadzie ryzyka solidarnie z pracownikiem –bezpośrednim sprawcą szkody. W rozpoznawanej sprawie spełnione zostały wszystkie przesłanki tej odpowiedzialności,

tj. szkoda została wyrządzona osobie trzeciej przez podwładnego (tu: przez kierownika sklepu, któremu funkcję tę powierzył pozwany pracodawca), szkoda została wyrządzona z winy tego podwładnego, przy wykonywaniu przez niego czynności pracowniczych na rzecz strony pozwanej jako pracodawcy oraz doprowadziła do powstania szkody po stronie osoby trzeciej (tu: powódki). W takim stanie rzeczy wątpliwości tut. Sądu nie budziła merytoryczna zasadność rozstrzygnięcia Sądu I instancji zawartego w pkt

I zaskarżonego wyroku. W ocenie Sądu Okręgowego – Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ustalił też wysokość należnego powódce zadośćuczynienia. Pokreślenia w tym miejscu wymaga, że dobra osobiste człowieka są dobrami, które wymagają szczególnej ochrony. Ich ciężar gatunkowy nie jest mniejszy

niż innych dóbr. I dlatego należy odpowiednio reagować na każde tego rodzaju naruszenie i dawać właściwy odpór osobie, która się go dopuszcza. Z tych względów, Sąd Okręgowy uważa, że zasądzona na rzecz powódki kwota 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych jest odpowiednia.

Sąd Okręgowy nie zgodził się jednak z rozstrzygnięciem Sądu Rejonowego w przedmiocie nieobciążania powódki zwrotem kosztów zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej w części, w jakiej powódka przegrała proces w I instancji. Słusznie zarzuca apelacja, że unormowanie zawarte w art. 102 k.p.c. jest unormowaniem szczególnym, które stosować można w szczególnie uzasadnionych wypadkach,

a w rozpoznawanej sprawie taki szczególny wypadek nie zaszedł. Cyt. przepis ma charakter wyjątkowy w tym znaczeniu, że stanowi on wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu i również jego stosowanie winno być wyjątkowe – tj. po niebudzącym wątpliwości stwierdzeniu, że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności pozwalające na nieobciążanie strony, która przegrała spór, kosztami procesu na rzecz przeciwnika procesowego.

Do okoliczności tych z reguły należą: trudna sytuacja życiowa, w jakiej znalazła się strona procesu, trudna sytuacja majątkowa, zdrowotna,

czy osobista, która uniemożliwia stronie pokrycie kosztów procesu należnych przeciwnikowi. W przedmiotowej sprawie jednak – w ocenie Sądu Okręgowego – nie zaszedł żaden szczególny wypadek, o którym mowa

w art. 102 k.p.c., pozwalający na nieobciążenie powódki kosztami zastępstwa procesowego należnego stronie pozwanej. Dlatego też, zdaniem tut. Sądu, rozstrzygnięcie o tych kosztach winno odpowiadać wynikowi sprawy,

a powódka powinna ponieść konsekwencje finansowego zawyżenia swojego roszczenia, w szczególności że przy jego określaniu nie była pozbawiona pomocy ze strony profesjonalnego pełnomocnika. Mając to na uwadze, Sąd Okręgowy do rozliczenia kosztów zastępstwa procesowego należnego stronie pozwanej zastosował przepis art. 100 k.p.c. i – zmieniając zaskarżony wyrok

w pkt III i IV – zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Ww. rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy podjął na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Apelację zaś w części, w jakiej była niezasadna, Sąd Okręgowy oddalił – na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym Sąd II instancji procedował w oparciu o przepis art. 100 k.p.c. oraz przepis

§ 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 3 i w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat

za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

SSO Andrzej Marek SSO Jacek Wilga SSO Krzysztof Głowczyński